

פריז ודברים אחרים

מערבית: איציק שניבויים

1.

עכשו הוא מבין היטב שלפני שנסע בפועל לארץ הזרה הזאת, ולפני שאיבד את צלו הרעב ברחובות פריז, ושב ומצא אותו, היה לבו לביצה הומה זבובים זלזלים. בגופו התנחל שוטה משוטי ימי הביניים. פריז פותרת את בעיית הקור והרעב. כך דימה בנפשו לפני התקופה שבמרכזה עמדו אסונות השנים החולות.

2.

– באנו עם חלום, והנה אנחנו חוזרים עם גוייתו. הוא צנח באפיסת כוחות על ספסל בנמל התעופה המלא פנים אפריקניות. הביט על הזרועות האלה השבות אל חיק המולדת. בעיניו עלו על גדותיהן בשצף קצף תקופות שניגפו מפני המציאות, בעודו יושב וחולם על השיבה בכפור החורף הזה. פניה היו צל המהלך מאחוריו ברחובות פריז, ורודף אחריו עד המקומות המזוהמים. היא התיישבה לידו, הוא התבונן בה היטב מתחת לריסיו. עיניה גדולות כמרחבי ים. זה היה בלילה האחרון שלפני הנסיעה, ומזוודותיו היו ארוזות.

– אתה עצוב?
דמעה נשרה מעיניה הגדולות.
– רעבים. השוטים קרעו אותנו לגזרים.
תקופות של מאבק במוות נשמטו מזיכרונו, ופניה של בתו הקטנה ניצבו לפניו – צורתן כצורת המולדת שהוגלתה – והרעב מיילל בבטנה.
לחם... לחם... לחם...
אמה הושיטה לה פרוסה שחורה. הוא החל מסתכל בה במבט מוזר, וחש הפעם שרגליו אינן מסוגלות לשאת את גופו. כבד. כבד כעופרת.
היא הייתה גדולה מן הרגיל, מערימה על הרעב, מכרסמת את הגרעינים ואחריהם את הקליפות, ומרמה את עצמה כי שבעה. ומה, אלוהים, אם בוקר אחד תימצא מתה, מיובשת מקור ומרעב? העולם הצטמק בעיניו ונדמה כזקנה רדופת מחסור, מסתובבת

* וואסיני אל-אערג' הוא חוקר ספרות אלג'יראי, יליד 1954, בכפר הספר סידי בוג'נאן-תלמסאן. מכהן כיום כמרצה בכיר באוניברסיטת אלג'יר המרכזית ובאוניברסיטת סורבון בפריס. נחשב לאחד הקולות הספרותיים החשובים ביותר בעולם הערבי. הוא כותב בערבית ובצרפתית.

השמש ומתעוררות עם כוכב ראשון, ובתוכן צרות צרורות. בחורבותיהן המתפוררות
זועקת תנשמת גדולה כצריח מסגד.

- רוץ, רק עוד צעד עד הגבול, רוץ!
- קולו הדהד בתוכו בעוד קולה רודף אחריו בחצותו את הסבך ואת גדר התיל.
- תתעודד, כזו היא המלחמה.
- אני מקלל אותה. תאמיני לי שאני מקלל אותה.
- רודפים אותך כי התנגדת.
- היא הרגה אותו. אני שונא אותה ברגע זה.
- רוץ. תעבור כבר את הגבול, תיכנס לבית קפה המזופת הזה, ותציל את עורך!
- הוא האט קצת כשהגיע לאוזניו קול הזאבים המתקוטטים ביניהם.
- עוווווווו, עוווווווו
- העולם הזה זקוק לרוויזיה רצינית.
- החאג' מוכר וקונה, מלחמה אוכלת בכול והעם מת.

6.

- אני מרגיש כאילו גוש שלג מתרסק תחת בעיטה. אני פונה שוב.
- אלוהים, השניים האלה עדיין מאחוריי.
- אה, זאת בריחה אחת וזאת בריחה אחרת, אבל המשותף ביניהן הוא המוות.
- רואים את ספייה? גדולה כמו מפת המולדת שהוא נושא בחזהו כקמע. עיניה - כפי שראה בחלום, גדולות כים, רוחשות דברים טובים.
- תתעודד, הנה ארץ נֶכֶר.
- ככה. כלבי השכונה רודפים אחריו כאילו היה זאב.
- אתה מחבל במפעל ומתרועע עם אנשים מפוקפקים.
- אז מה? זה פשע?
- לא. אבל מותך יועיל רבות ויעלה מעט.
- בכל מקרה, אני אשרוד, חי הנביא, אני אשרוד.
- זה מה שמגייד העתידות אמר פעם כשקרא את עיניה של ספייה.
- בעלך - הוא ייסע לארץ המתים, ואולי הוא יחזור בצורת חדשות שהרוח תישא, אבל קרוב לוודאי שהוא יחזור חי, ובידיו מוטלים חלומות שנזדהמו וקמלו.
- אני אשרוד גם הפעם. מגיד העתידות דיבר אמת.
- רגליו חשות בכביש אך בקושי. איילה נרדפת על ידי זאבה זקנה. טעם ליל המסתרים עמד בגרונו, וטעמם של דברים הגורמים לתדהמה כאשר הם נראים לראשונה.
- הוא נתקל במשהו, מעד ונפל, אך קם מיד.
- הכאב ברגלו חזר ועמו קדחת המוות והשאון.
- ארורה תהיי, רגל!
- המכרה, סרחונו והמולתו פרחו מזיכרונו, יחד עם דברים אחרים.
- או, כמה קר. הלוואי שהייתי מת. פגר. כלב שנדרס על ידי מכונית באחת מסמטאות אפריקה הצרות.

הוא מישש את הכאב ברגלו, ולילות הרעב במכרה ניעורו בו.
– ארבעה ימים של רעב וקור, ולא הבדלנו בין יום ובין לילה.
עַרְמָה של פרצופים אפריקניים, קטועי ידיים ורגליים, מתים תחת ההריסות, רחוקים
מִן המולדת, ואחרים גונחים שסועים, ועוד אחרים מיטלטלים על המים הסרוחים כקש
בביצה של סתיו.

– כאן נרעב ונמות וניקבר חיים.
הוא בחן את עצמו ברגע של מוות לפני שייכנע.
– הו, ספייה. עכשיו כבר קשה להגיע אלייך.
– הנשמה מתה כשהיא בורחת, ומי יודע?
בוקר אחד הוא התעורר לאור קרן שמש שהסתננה מִבַּעַד לחלון בית החולים. רגלו
הייתה חבושה בנעל סינית עשויה מבוץ לבן.
המוות נצנץ בעיניו והוא הגביר את מהירותו יותר מאי פעם.
הוא ניסה ליישב את העניין. המולדת נגלתה בקומתה היפה, וימי הילדות – בדברים
קטנים וגדולים, ופחד כלשהו החל לפעם בו.
הוא היה ננס הנאחז בגלימת אמו הקרועה, המשוטטת בשווקים ורועה את הצאן, ועל
כתפיה שנות הייסורים ויגון העוני.
על קירות הכפר וגדותיו המטות לנפול הוא היה מצייר עם הילדים בפחם את מפת
המולדת הגזולה, וציורים אחרים שהוא עצמו אינו זוכר עוד כראוי.
כשפתח את דלת המרתף, חש שלשונו נשמטת מפיו. הוא נכנע לתרדמה שחלומות
וסיוטים שימשו בה בערבוביה.

7.

הוא פקח את עיניו בכלא.
מישהו שתווי פניו אפריקניים שאל אותו:
– אתה יודע למה אתה פה?
– אני לא זוכר בדיוק.
– אתה סכנה לפריז.
– מממ...
עדיין לא הבנתי.
– אומרים עליך שאתמול תקפת שני אנשים.
הוא נדהם כילד ששקריו נחשפו.
הסוהר צעק עליהם, הפעם בקול גדול:
– תתפזרו, אסור לדבר.
בצאתו מן הכלא, נשא על גבו את כרטיס הנסיעה הביתה. פריז נשרה מעיניו אט אט:
אישה מרוסקת, כבדה, תשושה עד לשד עצמותיה.
בעודו בועט בעיר הזו, דימה אותה לחמת שחצתה ימים, גשם ירד והוא הבחין בה
תחת מעילו הגס. היא הייתה נפלאה – ספייה – הילדה המולדת.
הוא שלף אותה מזיכרונו ואימץ אותה ממושכות אל לבו, עד אשר נתן בה את חום לבו.

– הנחל שב אל המעיין. אתה עיצבוני, גופי וקברי.
– לא נורא שקר, אני אמצא לי בית בין עיניך.
– מי שאין לו, לא יכול לתת. פריז סובלת ממחסור ורעב.
הוא התפתל סביב עצמו כחילוון, ושוב טמן את אפו בחזהו.

8.

בשדה התעופה אורלי שרר רעש רב ורבו פניהם של יוצאי היבשות הרעבות. הוא חש בריח ההעדר העולה מבשרו, שאותו רחץ בלילה בבית מרחץ, כאשר החלומות שחלם בבואו אל הערים הנכריות הללו התכווצו.
הוא קם ממקומו למשמע קול כרוז בנגינה צרפתית, ואחריה שפות רבות: על הגברים הטסים לאלג'יר להגיע אל...
האמת הייתה כבדה ממנו.
העשן השחית את עיניה של פריז.
הוא עיין בכמה קלסטרס חיוורים. היה שם צבא של אנשים המחפשים את גשר השיבה, שעיניהם הקיצו מתנומה. בדיוק כמו ציפורי הנוד.
הוא נפנה לעבר החלום ודיבר אל עצמו:
– ביני לבינך ילדים מבולבלים מייבבים, ובתי כלא הומים בני אדם שנפלו ונופלים.
ביני לבינך, חלום, ישנם עלובי חיים.

9.

– יש לך תווי פנים ערביים,
אמר לו מישהו שפניו כפני הלילה.
– אני יודע שפריז היא בית קברות לאוהבים.
לפני שנבלע בתוך המטוס, הוא ראה את פניו בפעם האחרונה בין המוני הנוסעים, ונופף לו בידו. כשהיה באוויר הבחין מתחתיו בנהר הסן ובארובותיה של פריז הולכים ונעלמים, ונושרים אל הנצח האינסופי.
לילה של אנשים חוזרים ובמזוודותיהם חלומות שנגדעו וחוויות הגודשות את זיכרונם.
לילה של אנשים באים והולכים.

10.

בשובו הנץ כילד קטן, מותיר את לילות המחסור והכפור אחרי גוו.
ייתכן שיקדים את הרוח ויחבוק את המולדת בזרועות חסונות יותר, ואישוניו יתרחבו כאישוני האוהבים אשר יבואו מרחוק, ונסי המאבק יתנופפו סביב ראשו.
כך סיים מגיד העתידות את נבואתו.
הוא יודע שנבואת אמת היא, שהרי מעבר לחוף צומחת מולדת חדשה שתווי פניה כתווי הפנים היפות שהוגלו לכאן ולשם ולמלוא רוחב העין.

פריז, 1977